

24 ta' Novembru, 1948.

Imhallee ;

L-Onor. Dr. A. V. Camilleri, B.Litt., J.L.D.,
Romeo Fleri *versus* John B. Mifsud et.

Ripetizzjoni ta' Indebitu — Zball —

Art. 1064, 1065 u 1190 tal-Kodiċi Civili.

Il-fondament ta' l-azzjoni għall-indebitu huwa l-iżball ta' min ikun kallas; għalhekk min ikallas zjentement dak li ma huw minnu durt ma jistax jilmentu li fil-fatt sofra xi inġustizzja jew xi dannu. L-iżball ta' min kallas liex jaqti lok għall-azzjoni ta' ripetizzjoni ta' indebitu, irid ikun iżball ta' fatt, u mhux iżball ta' dritt jew injoranza tal-liġi.

Il-Qorti — Rat iċ-ċitazzjoni li biha l-attur talab li, wara li jiġu magħmula d-dikjarazzjonijiet neċessarji u li jiġu mogħtija l-provvedimenti opportuni, peress illi hu kera minn għand il-konvenuti l-appartament numru 3, 4 Old Mint Street, Valletta, bil-kera u bil-kondizzjonijiet stabbiliti fil-kitba privata tal-1 ta' Marzu 1948 (dok. A), u hallas il-kera konvenut birrata ta' £40 fis-sena bl-effett mill-1 ta' Marzu 1948 (dok. B u C); u billi dak il-fond ma kienx lest għall-okkupazzjoni blief fil-15 ta' Lulju 1948, billi l-konvenuti kienu għadhom jaqtmu x-xogħol ta' rikostruzzjoni, u għalliekk l-attur hallas indebitament lill-konvenuti s-somma ta' £15, korrispondenti għall-

kera mill-1 ta' Marzu sal-15 ta' Lulju 1948, meta l-attur, inkwilin, ma setax juża l-fond; liema somma hija rifondibili tant skond id-dispożizzjonijiet tal-kodiċi Civili, kemm skond id-dispożizzjoni ta' l-art. 7 ta' l-Ordinanza XVI ta' l-1944; il-konvenuti jigu kundonnati jhallu lilu s-somma fuq indikat ta' £15 in restituzzjoni ta' indebitu mhallas. Bl-interessi legali u bl-ispejjeż kontra l-konvenuti;

Omissis;

Tikkunsidra:

Mill-attijiet tal-kawża jidher li l-attur, bl-iskrittura tal-1 ta' Marzu 1948, kera l-flat in kwistjoni, li kellu bżonn xi riparazzjonijiet li l-konvenuti obligaw ruhhom li jagħmlu. Infent l-attur beda jhallas il-kera mid-datu ta' l-iskrittura bla ma dahal għewa l-post, għalkemm kien ha ċ-ċavetta; il-għaliex l-istess post kien għadu ma giex ripurat. Fil-fatt l-attur qal li dahal fih fil-15 ta' Lulju 1948, u qiegħed jitlob ir-ritorn tal-kera mill-1 ta' Marzu 1948 sa meta effettivament dahal—bhala indebitu;

Tikkunsidra:

Ill: in tema ta' dritt jingħad li mill-kontest ta' l-art. 1061 u 1065 tal-Kodiċi Civili, kif ukoll l-art. 1190 ta' l-istess Kodiċi, jtnissel ċar li l-fundament ta' l-azzjoni għall-indebitu hija l-iżball (error) ta' min ikun hallas. Dana l-iżball ma jista' jkun ta' ebda gjoventment għal min ikun irċieva, in forza tar-regola "jure naturae aequum est neminem cum alterius detrimento et injuria fieri locupletiozem" (De Regalis Juris, L. 206, Pomponius). Jingħad ukoll illi l-"error facti" bias, u mhux l-iżball jew l-injoranza tad-dritt, jistgħu jiggustifikaw l-azzjoni ta' ripetizzjoni ta' l-indebitu—"cum quis jus ignorans debitam pecuniam solvit, cessat repetitio; per ignorantiam facti tantum indebiti soluti repetitionem competere tibi notum est" (L. 10, Cod. de jur. et fact. ignor.). Dan huwa sostnut mill-logika guridika, il-għaliex min xjentement ihallas dak li mhux dovut ma għandux dritt jikkwerela ruħu li jkun fil-fatt sofra xi ingustizzja jew xi dannu; il-għaliex "nulla injuria est quae in volentem fiat" (arn Touillier, Corso di Diritto Civile Francese, Volume VI, no. 62, Laurent, Vol. XX, no. 341 u 352-354; u Duranton, Vol. VII, numru 677 u ta' wara);

Tikkunsidra;

Illi, stabbiliti fil-qosor il-prinċipji li għandhom irieġu azzjoni ta' ripetizzjoni ta' indebitu, jingħad li l-attur qiegħed isostni dina l-azzjoni fuq dina l-kawżali. Infatti l-*"causa petendi"* hija l-hlas tas-somma ta' £15 in restituzzjoni ta' indebitu nihallas skond il-fattijiet minnu relatati fil-premessi. Mill-premessi, però, kif ukoll mid-dokumenti, jidher li bejn il-kontendenti kien hemm lokazzjoni li skond l-attur, li għaliha hallas konsapevolment il-kera, naqsu minnha l-konvenuti, in kwantu ma tawx il-kunsinna tal-post fl-istat li kellu jkun sabiex huwa jkun jista' jagħmel użu minnu soddisfaċentement, għalkemm iammietti li ha indirettament minn għandhom i-*éwievét* ta' l-istess post. Imma huwa fatt li l-attur, meta kera l-post, kien jaq li fih fellhom isiru mill-konvenuti xi riparazzjonijiet; tant li fl-iskrittura lokatizja għet kontemplata l-klawsola nunru hdax (11); anzi minn dik l-istess klawsola donnu jidher li xi użu minnu seta' jsir;

Illi taht dawn i-*ċirkustanzi* ma jistax jingħad li l-attur, meta hallas il-kera, kien qiegħed iħallas taht xi *"errore di fatto"* jew *"sine causa"*; u jekk il-konvenuti naqsu milli jirriparawh bil-heffa aktar, a sodisfazzjon ta' l-attur—u dana jrid jigi dimostrar. flimkien mal-fatt li ta' dan id-dewmien l-istess konvenuti kienu skond il-ligi responsabli għalih—l-azzjoni ta' l-attur kellha tkun dik ta' danni minhabba inadempiment tal-kuntratt lokatizju, imma qatt dik ta' restituzzjoni ta' indebitu;

Illi kwindi, fuq il-kawżali apposta, l-azzjoni ma treggix; Għal dawna l-motivi;

Taqta' u tiddeċidi billi tillibera *"ab observantia judicii"* lill-konvenuti, bl-ispejjeż għall-attur; rizervata lil kwalunkwe azzjoni oħra li għandu jew jista' jkollu kontra l-istess konvenuti.